

Reuniunea învățătorilor

Apare odată în lună.

Proprietar editor: Reuniunea învățătorilor români dela școlile popor. conf. ort din protopopiatele arădane I—VII.	REDACTOR: IOSIF MOLDOVAN	Manuscrisurile și corespondența se vor trimite redact. în Arad, Tokoly-ter 8, iar abonamentele cassarului: Iuliu Grofșorean în Galsa-Vilagos.
--	------------------------------------	---

Comitetul de redacție: Dim. Boarin, I. Borlea, Hersilia Cadariu, Nic. Cristea, Teodor Cherechean, Petru Colten, Pavel F. Dârlea, Iuliu Grofșorean, Teodor Mariș, Ioan Crișan, Dim. Olariu, Dim. Popoviciu, George Pleș, Avram Sădean, Iosif Stanca și Petru Vancu.

Abonament: pentru Ungaria 5 coroane. — Străinătate 7 coroane.

Discurs de deschidere

rostit la adunarea învățătorilor din Arad, de prezidentul reuniunii d. Iosif Moldovan.*)

Nu pot exprima prin cuvinte ceea ce se zămislește în inima noastră la acest moment înălțător, văzând coborât în mijlocul nostru pe bunul și grațiosul părinte episcop, înaltul nostru patron.

Plăcut surprinși, aducem omagiile noastre de supunere și alipire, și mulțămind pentru părinteasca atențiune, rugăm pe Dumnezeu să ne învrednicească al vedea mulți ani în fruntea organismului social al Românilor din patrie, spre binele bisericii noastre străbune și prosperarea ficei ei, școala confesională, de care e strâns legată soarta și viitorul neamului nostru.

Luptând și noi pentru acest mare ideal, ne-am întrunit de astădată în focalarul de cultură din care am pornit spre sublima noastră încredințare.

Insuflețiți până la fanatism de cauza culturală a neamului românesc, a cărei reprezentanți suntem, năzuim spre o perfecțiune tot mai desăvârșită întru împlinirea datorințelor noastre de învățători români confesionali, chiar

*) Adnex la protocol sub A).

cu desconsiderarea intereselor noastre materiale până la o abnegațiune de admirat. Și în scopul acesta parăsind vetrele noastre familiare, în cele mai multe cazuri cu jertfe materiale din neînsemnata noastră retribuțiune, cutrierăm satele și orașele din vastul teritor peste care ni-se estinde activitatea și poposind din școală în școală, ca mica și diligenta albină din floare în floare, umplem celulele minții noastre cu mierea cea dătătoare de viață pentru mult obiditul nostru neam.

În organismul nostru scoial mulți s'au însuflețit de însuflețirea noastră și admiră aceste virtuți a dascălilor confesionali, sunt mândri de armonica lor împreună lucrare și nu întârzie a pune în serviciul cauzei tot sprijinul lor; dar durere sunt și de aceia, cari nu cunosc, sau nu vreau să cunoască adevărata importanță a reuniunii și nu dau învățătorilor concursul datorit, indispunându-i, descurajându-i și desambitionându-i, chiar în cele mai grele timpuri din viața școlii române confesionale.

Activitatea noastră în reuniune este o carte deschisă, din carea se pot ceti cugetele și dorințele noastre, se pot vedea curatele intențiuni cari ne conduc spre marele nostru ideal: *arădicarea noastră și prin noi arădicarea poporului român din Ungaria, prin cultură, bazată pe morala creștinească, la bunăstare și fericire.*

Din mișcările ce le producem prin întruniri în adunări generale și conferințe, se pot distinge precis chiar și căile sau direcțiunile ce le urmăm:

*Perfecționarea învățătorilor pe teren didactic și social;
Creearea mijloacelor inomise spre ajungerea acestui scop;
Cultivarea sentimentului de recunoștință și adâncă venerațiune cătră superiorii și binefăcătorii nostri și a școlii și*

Căștigarea încrederii poporului susținător de școle și a obștei românești peste tot.

Ținuta tot mai deamă a învățătorilor noștri în școală și societate; pășirea tot mai pronunțată pe teren publicistic literar, modernizarea școlii prin răspândirea și

aplicarea celor mai noi și mai practice metode; îmbunătățirea învățământului prin introducerea uniformității și a direcțiunii practice, înmulțirea cetitorilor de cărți și ziare pe la sate, aplicarea tineretului la meserii și comerț, constatările măgulitoare chiar și a inspectorilor regești, și trecerea școalelor noastre — fără o sguđuitură mai mare peste cele mai critice timpuri de existență, ne arată deja rezultate destul de pronunțate, în ceea ce privește perfecționarea noastră pe teren didactic și social.

Rezultatele materiale sunt mai modeste, precum sunt și izvoarele lor de augmentare, cu toate aceste azi ne putem mândri cu un deposit de 4342·55 cor. o bibliotecă în valoare de 1256·10 cor. plus cu un organ oficios, tot mai bine redigiat, care în privința timpului de aparițiune ocupă locul al doilea între organele române de specialitate pedagogică în întreagă țara.

În ceea ce privește cultivarea sentimentului de recunoștință față de superiorii și binefăcătorii noștri se vor putea constata frumoase și impunătoare cazuri, chiar și în adunarea generală actuală.

În sfârșit cu privire la câștigarea încrederii, fie-șe permis a ne provoca la însuflețirea ce a arătat-o poporul român pentru școala noastră confesională, când din propriul său îndemn, s'a declarat pentru susținerea ei cu colosale jertfe din mijloace proprii; apoi la tonul tot mai măgulitor al organelor noastre de publicitate, cari încep a constata lipsa noastră în corporațiunile chemate a da o viață mai pronunțată și o direcțiune mai practică învățământului.

Tot asemenea putem se ne mândrim în aceasta privință cu interesul tot mai mare ce-l arată publicul față cu adunările noastre generale, cari au devenit adevărate praznice pentru locul și ținutul în cari le ținem. În acelea și la festivitățile împreunate cu ele se adună toate păturile societății din mari depărtări.

Aceste sunt lucrurile vizibile în cartea cea deschisă a reuniunii noastre, ca rezultate a activității de până aci;

aceste am aflat de bine să le scot la iveală, spre a constată importanța cea mare a reuniunii noastre învățătoarești, mai vărtos în aceste timpuri, când școala română are să facă mari asalturi spre a se putea achita cu demnitate de chemarea ce o are în viața noastră culturală, iar dascălul româu să săvârșească o muncă supranaturală, spre a o putea desvoltă conform recerințelor timpului și spre a o putea păstră cu cînste pentru posteritate.

Sunt modeste în sine aceste rezultate, dar fiind izvoarele nu din datorința impusă, ci din curată însuflețire, au mare importanța, pentru că dovedesc că reuniunea învățătorilor este un corp viu, capace de o viață culturală și mai pronunțată, dacă binecuvântătoarele raze ale focalului central din organismul nostru social, nu vor întârzia a potența căldura și a răspândi lumina peste roadele dejă răsărite și mult promițătoare din solul destul de modest al învățătorimei noastre.

Binevoitorul sprijin al societății și părintescul îndemn al superiorității ar fi pentru aceste, ce este căldura și lumina soarelui pentru produsele pământului, sub influința lor ar crește, s'ar desvoltă și ar îmbogăți neamul ai cărui muncitori suntem.

Ba încă și mai mult, îndemnul superiorității și sprijinul obștei, ca agenți de vegetațiune culturală, ar îmbogăți modestul sol al acestui corp, prin chemarea la viață a bogatului lui subsol și atunci puterea productivă a acestei reuniuni s'ar mări în mod considerabil și ar deveni ade-vărat Canaan pentru poporul nostru român.

Și să nu uitam, că precum s'ar nimici viața organică de pe pământ în lipsa influinței binecuvântătoarelor raze solari, pe lângă toată căldura ce isvorește din interul său, întocmai așa s'ar vesteji și abia răsăritele roade ale muncii noastre fără ajutorul și îndemnul organismului social, din care facem parte, pe lângă toată însuflețirea ce isvorește din căldura inimii noastre. Și apoi: precum soarele cu puternicele lui raze nu poate produce viață organică pe suprafața unui corp din internul căruia a dispărut

căldura, întocmai așa n'ar putea produce viață culturală un organism social — fie cât de puternic — dacă din inima dascălilor lui s'a stins însuflețirea.

În cea mai bună speranță ca acești doi factori principali în organismul nostru social, dascălii cu îndemnul și însuflețirea, iar superioritatea și publicul cu sprijinul, vor contribui în măsură tot mai mare la prosperarea școlii și prin ea la arădnicarea neamului la o stare mai bună și mai fericită, cerând înalta binecuvântare a I. P. S. Voastre, și exprimând cea mai ferbinte mulțumită și recunoștință binevoitorilor protectori și sprijinitori pentru îndemnul ce ni-l dau prin prezența lor la modestele noastre lucrări, după ce salut de binevenire în mijlocul nostru pe înaltul nostru patron I. P. S. D. Episcop Ioan I. Papp; pe P. On. Domn protopop referent școlar dr. Georgiu Ciuhandu, în reprezentanța Ven. Consistor; pe domniile Lucuța și Andron, reprezentanții reuniunilor surori; pe P. Cuvioșia Sa dl protosincol și director seminarial și întreg corpul profesoral dela institutul din care am pornit spre încredințarea noastră și în care am fost primiți cu brațe deschise și în acest moment, și pe toți ceilalți oaspeți dame și domni, precum și pe voi iubiți colegi și frați învațatori, declar adunarea generală deschisă.

Dr. W. Rein

și activitatea sa pedagogică.

(Cu ocaziunea jubileului său serbat în august 1911. *)

Întroducere.

Pe la începutul lunii august a anului curent, când sute de pedagogi (profesori și învățători) se adună la Jena (Germania), ca să participe la renumitele *cursuri feriale*, s'a serbat jubileul activității de un sfert de secol

*) Disertațiune ținută în adunarea generală din Arad de Dr. Petru Pipș, profesor preparandial. Adnex la protocol sub B.)

a lui **Dr. W. Rein**, celebrul profesor de științele pedagogice dela universitatea din Jena, unul din cei mai profunzi și originali cugetători. Se știe din istoria școlilor moderne, că *Dr. Rein* încă pela 1886, imediat după ocuparea catedrei sale universitare, a ridicat la Jena un seminar pedagogic universitar împreună cu o școală de aplicațiune. Această excelentă instituțiune, cu toate rezultatele și efectele ei salutare, este creațiunea lui *Dr. W. Rein*. Și dânsul cu tot dreptul ține mult la seminarul reîntemeiat și atât de frumos dezvoltat sub influența și prin activitatea sa conștientă și stăruitoare.

Tocmai deaceea, la dorința expresă a lui *Dr. Rein*, și serbarea iubilară din vara acestui an a fost nu atât o serbatorire a persoanei sale, ci a seminarului pedagogic universitar, dela redeschiderea căruia s'a împlinit deasemenea tocmai acum un sfert de secol.

Considerând faptul, că activitatea pedagogică a lui *Dr. Rein*, și anume nu numai cea universitară, ci și cea dezvoltată în afară de această peste tot, precum și activitatea seminarului său pedagogic, activitate, pe care lumea pedagogică, a avut ocaziunea de a-o cunoaște și a-o aprecia în cursul celor trei decenii din urmă, este de o însemnătate așa zicând epocală: am aflat de potrivit, ca și Reuniunea noastră să-și aducă în oarecare chip prinosul recunoștinții față cu meritele neperitoare ale acestui ilustru pedagog, pe care, mai mult ori mai puțin, îl urmează astăzi aproape toți aceia, cari se ocupă serios cu educațiunea tinerimii. Într'adevăr, în ntreaga direcție pedagogică și didactică din timpul de față se simte de-a binele influența lui *Dr. Rein*. Și apoi forma cea mai deamănă de a-ne aduce aminte de acest om epocal și a-ne manifesta sentimentele de prețuire și grațitudine față de el, nu poate fi altă decât faptul, că în această adunare imporată a învățătorimiinoastre, adunare, care se ține nemijlocit după iubileul lui *Dr. Rein*, să facem cunoștință mai apropiată cu activitatea sa, cu ideile și principiile sale conducătoare, idei, principii și acțiuni, cari au avut

și au influență decizivă asupra progresului și celui mai nou al științei pedagogice, idei, cari au contribuit în măsură însemnată la dezvoltarea, răspândirea și aplicarea practică a pedagogiei și didacticei Herbart-Ziller, în conformitate cu cuvintele vieții culturale moderne,

Astăzi ideile regenărătoare ale lui *Dr. Rein* trebuie să-le cunoască chiar și elevii preparandiali, dacă e, ca să aibă puncte de orientare sigure pentru activitatea lor în viața școlară practică. Tocmai deaceia în Anuarul din an. școl. expirat (1910/11), în legătură cu un tratat de al meu asupra cursurilor din Jena, am schițat pe scurt, numai în liniamente de tot generale și sistemul lui *Dr. Rein*. Însă cadrele înguste ale unui Anuar, destinat mai mult pentru elevi, nu mi-au permis, ca să-mi extind expunerile în așa măsură, precum ar fi reclamat-o aceasta importanța subiectului. Dreptaceea mi-am luat voie de a uză de această ocaziune binevenită, unde fiind în poziția de a-mă adresa către tot atâția oameni de școală, înzestrați cu experiențe și cunoștințe frumoase, — cari sânt sigur, că mă vor înțelege pe deplin — mi-se oferă posibilitatea de a expune mai pe larg ceea ce trebuie să se știe despre *Dr. Rein*, ba voiu întră chiar și în amănunte și voiu explică câteva probleme mai nouă din sistemul pedag. întemeiat pe rezoane nerăsturnabile, al acestui mare savant.

Urmărind cu atențiune activitatea pedagogică literară a lui *Dr. Rein*, și în deosebi oferindu-mi-se, în deceniul din urmă, plăcu'a ocaziune de a studia și a aprofundă operele cele mai nouă ale marelui pedagog, anume: „*Manualul enciclopedic al pedagogiei*“. (*Encyklopädisches Handbuch der Pädagogik*) și „*Pedagogia în expunere sistematică*“ (*Pädagogik in systematischer Darstellung*), apărute între 1902—1908, opere clasice, (pe cari le posedăm și în biblioteca institutului nostru pedag.), cari reprezintă un progres foarte mare în literatura pedagogică modernă, — am ajuns la convingerea, că știința lui *Dr. Rein* nu e conservativă sau chiar staționară, ci din po-

trivă se află în o stare de evoluțiune continuă, evoluțiune îndreptată spre idei și principii din ce în ce mai desăvârșite și mai adaptate cerințelor vieții culturale moderne. Acest fapt excită în sufletul meu tot mai mult dorința de a cunoaște vederile și procedările pedagogice și didactice cele mai nouă ale lui *Dr. Rein* de dreptul din prelegerile sale luminoase și convingătoare, în sediul activității sale, unde, în școala de aplicațiune a seminarului pedag. universitar, se oferă destulă ocaziune de a cunoaște și a apreția și întrebuintarea și verificarea practică a acelor idei și procedări, cari sânt chiermate de a da școlilor din secolul XX. direcțiuni de dezvoltare spre o perfecțiune tot mai mare și mai corespunzătoare cu spiritul vremii. Altă împrejurare, care mă îndemnă să caut de a studia vederile și modurile de procedare cele mai nouă ale lui *Dr. Rein*, este faptul, că în deceniul din urmă, atât în Germania, cât și în alte țeri culte, a început a se dezvoltă o direcțiune pedag. de tot nouă, numită: *pedagogia și didactica experimentală*, care reprezentată (în Germania) de *Meumann, Lay, W. Stern, Messmer*, șcl., tinde de a așeză întreaga știință pedagogică *pe observațiuni și experimente*, făcute asupra indivizilor (elevilor) singulari și asupra grupurilor de indivizi, știință, care în multe privințe se abate dela doctrinele lui *Herbart-Ziller-Rein*. Mi-se pareă foarte interesant și instructiv de a cunoaște atitudinea lui *Dr. Rein* față cu această nouă direcție științifică, care, deși va aveă viitor frumos, până acum nu posedă încă un sistem bine închiegat, precum este cel al pedagogiei *Herbart-Ziller*. Însuș *E. Meumann*, un reprezentant de căpetenie al pedagogiei și didacticei experimentale, *) mărturisește: „Pentru întemeierea didacticei experimentale până acum avem numai un număr oarecare de cercetări singurate, cari încă nu sunt aduse în legătură organică unele cu altele. *Nu posedam încă o bază generală și sistematică, bază, pe care să putem*

*) În opul său: *Vorlesungen über experimentelle Pädagogik*, vol. II., pag. 155.

așeză didactica noastră cu ajutorul observațiilor și experimentelor îndeplinite după un plan bine determinat."

Îndemnat de acestea aspirațiuni, și totodată și de intenția de a suscepe și a introduce din ideile cele mai nouă ale lui *Dr. Rein*, cel puțin câte ceva mai important, și în cadrele învățământului din institutul nostru pedagogic, cu deosebire în *didactică*, unde *Dr. Rein* îi întrece pe toți pedagogii: în anul 1909 mi-s'au realizat dorințele de mult nutrite de a face calea până la Jena, locul de pelerinaj al pedagogilor din toate țările culte. Am participat cu sârguința și conștientiozitatea unui credincios discipol în prima linie la cursurile lui *Dr. Rein*, care a predat despre: „*Bazele principale ale pedagogiei și didacticei*“, subiect de o importanță capitală, deamnă de prelegător, căci cuprinde în sine aproape toate problemele pedag. și didact. de interes actual. Am mai audiat și alte cursuri excelente de științe filozof.-pedagogice, ca de ex. pedagogia în raport cu curentele filozofice din secol. XX., psihologia-fiziologică, șcl. Apoi am azistat cu multă desfătare și la lecțiunile predate de către un învățător excelent în școala de aplicație a seminarului ped. universitar. În fine confruntând toate observațiunile și experiențele câștigate la Jena cu ideile dejă cunoscute din operele cele mai nouă ale lui *Dr. Rein*, precum și cu experiențele mele proprii, mi-am construit o serie de adevăruri respective convingeri pedagogice și didactice, pe cari cu ocaziunea aceasta festivă, doresc a Vi-le împărtăși și Dlor-voastre, iubiților frați învățători. Cu atât mai vârtos e necesar să-o fac aceasta, căci despre *Dr. Rein* și pedagogia sa, pân'acum, în românește încă nu s'a publicat, decât foarte puțin. Dar înainte de a trece la tratarea subiectului propriu al prelegerii mele de astăzi, dați-mi voie, ca să amintesc pe scurt ceva despre vieța și operele pedagogice ale lui *Dr. Rein*, moment, care de sigur va contribui la înțelegerea mai deplină a modului de cugetare și activitate a celui mai mare pedagog contemporan.

Din biografia lui Dr. Rein. *)

Dr. Wilhelm Rein este descendentul unei familii de preoți și învățători, în care iubirea față de științe, patriotismul și religiozitatea adevărată au fost ereditare. S'a născut la 1847 în Eisenach (ducat. Saxa-Weimar), unde tatăl-său, un arheolog mult apreciat, eră profesor liceal. Ca june și-a făcut studiile superioare la universitatea din Jena, unde a devenit discipolul ilustrului *Stoy*, care a făcut foarte mult pentru așezarea pedagogiei pe baze științifice. Apoi în 1861 și-a continuat studiile la universitatea din Lipsca, unde a ajuns sub povățuirea marelui *Ziller*. De aici înainte însuflețit de ideile lui *Ziller*, *Dr. Rein* s'a consacrat cu totul științei pedagogice și chiemării învățătoresți. Acum junele *Rein* se aprofundează cu tot zelul în doctrinele filozofice și pedagogice ale lui *Herbart*, doctrine, pe cari *Stoy* și *Ziller* au căutat să-le ridice iarăș la valoarea lor adevărată. și apoi sub conducerea conștientă și energică a lui *Ziller*, *Rein* încearcă să-le pună și în practică. În 1871 a fost promovat de doctor în pedagogie și filozofie la universitatea din Lipsca. În 1872 este numit de profesor la seminarul pedag. din Weimar, iar în 1876 este chiebat de director la seminarul pedag. din Eisenach. locul său natal, unde timp de 10 ani desvoaltă o activitate foarte zeloasă și rodnică, supuind seminarul pedagogic unei reforme temeinice, anume prin înmulțirea claselor și prin distingerea pronunțată a culturii generale de cultura pedagogică de specialitate. Inșă momentul principal al reformelor sale a conzistat mai ales în acțiunea unificată a celor trei profesori seminariali: *Rein*, *Pickel* și *Scheller*. Cu ajutorul acestor trei distinși colegi ai săi a încercat *Rein* pentru primaoară, de a pune în practică în școala de aplicație principiile concepute de *Ziller* și desvoltate mai departe de el însuș, anume: principiul treptelor istorico-culturale, al concentrațiunii și al

*) Izvor: E. Scholtz: „*Professor Dr. W. Rein, eine kurzgefasste Darstellung und Würdigung seines Lebens und Strebens*“, Berlin, 1907.

treptelor formale. Aci își întemeiază renumele de pedagog. Apoi în 1886 *Dr. Rein* este invitat de profesor la universitatea din Jena, în locul decedatului *Stoy*. Aici ajutat de guvern, înființează un seminar pedag., împreună cu școala de aplicațiune, unde prin învățători distinși, pune în practică principiile didactice ale școlii herbart-zilleriane. Prelegerile excelente ale lui *Dr. Rein*, din diferitele ramuri ale științelor pedagogice, au atras și atrag mereu la Jena discipoli din toate țările. Mai departe *Dr. Rein* desvoaltă o activitate foarte efectivă și pe terenul asociațiunilor pedagogice, precum e de ex. „Asociațiunea amicilor pedagogiei herbartiene“, întemeiată de el însuși scl. În 1889, asociat cu distinsul naturălist *Dr. Detmer*, inaugurează *cursurile feriate* sau de *perfecționare*, cari azi cuprind vre-o 60 de ramuri de studii, predate de către vre-o 40 docenți cu 600—700 auditori. *Rein* este adesea invitat de către oamenii de școală ai diferitelor țeri culte, pentruca să țină conferențe publice din sfera științei pedagogice, așa de ex. în Anglia, Svedia, Danemarca, Franța, Austria, America, șcl. Cu deosebire splendidă a fost primirea lui *Dr. Rein* în 1904 la Manchester (Anglia), unde înainte de a începe conferințele sale, cancelarul *Alfred Hopkinson*, în numele universității, i-a conferit diploma de „doctor de onoare“, numindu-l învățătorul învățătorilor învățătorilor“. În noemvrie 1910, invitat de asociațiunea feministelor ungare, a venit și la Budapesta, unde a ținut o frumoasă conferință asupra coeducațiunii. Și este de observat, că *Dr. Rein* satisface cu prevenire invitărilor onorifice în străinătate, fiindcă le conzideră ca niște momente efective de-a contribui la bunăînțelegerea, la prețuirea reciprocă și la conlucrarea culturală armonică și solidară a diferitelor națiuni civilizate. În timpul mai nou (1910) *Dr. Rein* a fost decorat din partea regelui *Carol I.* cu ordinul „Coroana României“ clasa I., o distincție meritată, căci sub mâna lui *Dr. Rein* sau format mulți pedagogi de valoare ai Țerii Românești. Căsătorit în 1877 cu *Marianna Heerwart*, fiica

unui înalt funcționar din Weimar, *Dr. Rein* are trei fii și două fiice, pe cari ajutat de soția sa, o femeie cultă și de inimă, i-a educat în mod exemplar. Astăzi (1911) *Dr. Rein*, în etate de 65 ani e încă în deplină vigoare corporală și sufletească și lucrează cu aceeași energie și însuflețire, ca în tineretă, la progresul științei pedagogice și la realizarea reformelor moderne ale școlilor.

Activitatea literară a lui *Dr. Rein*.

Dr. Rein a scris foarte mult, așa încât se poate numără între cei mai fructiferi autori. În privința productivității s'ar putea asemăna cu *Wundt*, celebrul profesor de filozofie din Lipsca. Și precum predările sale cu graiul viu se caracterizează prin claritate, sistem bine precizat și formă elegantă, așa și operele sale, atât în privința formei, cât și a conținutului se înalță până la nivelul clasicității. Cea mai veche operă a lui *Dr. Rein* este: „*Primul an de școală*“ (*Das erste Schuljahr, Eisenach, 1878*), un excelent plan de învățământ cu instrucțiuni foarte bune, publicat în colaborare cu profesorii: *Pickel* și *Scheller*, destinat pentru școala popor. germană cu 8 clase, operă, din care pe rând a apărut câte un volum pentru fiecare an de școală. În 1890 *Dr. Rein* publică: „*Elementele pedagogiei*“ (*Pädagogik im Grundriss*), o carte mică și ieftină, apărută în edițiunea: *Göschel-Leipzig*, care în o formă foarte rezumată și totuș ușoară de reprivit, conține toate ideile conducătoare ale pedagogiei Herbart-Ziller, alcătuită în scopul de a răspândi aceste idei în cercuri cât se poate de largi. Din această scriere folositoare au apărut multe traduceri, precum în limba engleză, svediană, ba chiar și în cea japoneză, șcl. Pentru a putea răspândi toate ideile și principiile pedagogiei moderne în o formă mai completă și vastă, se manifestă tot mai mult necesitatea unei opere enciclopedice. Din acest motiv, *Dr. Rein*, încă între anii 1895—99, în colaborare cu specialiști din toate țerile, a împodobit

literatura pedag. cu vasta operă: „*Manualul enciclopedic al pedagogiei*“ (*Encyklopäd. Handbuch der Pädagogik*), din care între anii 1904—8 a trebuit să scoată ediția II-a. Această lucrare monumentală, în vre-o 16 volume mari, de câte 400—500 pag., conține toate chestiunile (pedagogice și didactice, tratate în articoli excelenți, aranjați în ordine alfabetică. Taina succesului strălucit al acestei voluminoase lucrări este faptul, că *Dr. Rein* pentru elaborarea fiecărui tratat a știut alege și angaja pe cei mai distinși specialiști. Firește, articolii scriși de însuș *Dr. Rein*, sunt de cea mai mare frumseță. În legătură strânsă cu: „*Manualul enciclopedic*“ stă o altă operă și mai nouă a lui *Dr. Rein*: „*Pedagogia în expunere sistematică*“ (*Pädagogik in systematischer Darstellung*), din care în 1902 a apărut volumul I, iar în 1906 volumul II. În această operă vastă și clasică, despre care se poate zice, că este un adevărat juvaer al literaturii pedagogice din secolul nostru, *Dr. Rein*, deși pleacă dela principiile fundamentale ale lui *Herbart-Ziller*, totuș desfășură ideile sale într'o formă originală și liberă, manifestând în toate un simț foarte fin, când e vorba de a țineă seamă de exigențele vieții culturale moderne. Volumul prim tratează pe larg despre organizațiunea institutelor de educațiune, istorică și actuală, (sub titlul de: „*Das Bildungswesen*“), iar al doilea conține pedagogia și didactica proprie, sub numele de „*Die Bildungsarbeit*“, cu o mulțime de excelențe indigetări practice și îndemnuri nobile și corespunzătoare cu spiritul timpului, iar stilul cărții e admirabil de limpede și atrăgător. Cea mai nouă operă a lui *Dr. Rein* este: „*Educațiunea școlară germană*“ (*Deutsche Schulleerziehung*), 1907. Ideea conducătoare a acestei lucrări, întemeiată pe o vastă experiență, este de a arăta: „*Cum trebuie să fie organizate școalele în viitorul cel mai apropiat, pentruca ele să poată contribui încă și mai mult, decât până aci, la educațiunea națională și patriotică a tinerimii?*“ Școala modernă, zice *Dr. Rein*, n'are să educe generații de visători, ci generațiuni

viguroase de oameni cugetători, capete productive, cetățeni harnici de muncă asiduă, deplin conștienți de datorințele lor naționale, generațiuni, cari să se știe validită în mijlocul celorlalte neamuri civilizate, ba dacă trebuie, chiar și în contra acestora. În timpul cel din urmă, cugătarea cea profundă a lui *Dr. Rein* este inspirată și stăpânită de direcțiunea națională și patriotică a educațiunii, ceea ce desigur e fluxul convingerilor sale politice, foarte luminate și liberale.

Din sistemul pedagogic al lui Dr. W. Rein. *)

Importanța decizivă a educațiunii în viața statelor și popoarelor.

Viitorul oricărui popor atârnă în prima linie dela dezvoltarea și întărirea *forței de muncă*, pe care o posedă acel popor. Această forță este capitalul, pe care se razimă dezvoltarea și independența politică și economică, precum și întreaga cultură internă mai superioară a popoarelor. Din acest motiv, toți acei factori, cărora le zace la inimă binele și progresarea poporului, trebuie să se nizuie de a înmulți și a fortifica *cel mai prețios capital național: forța de muncă (puterea de lucru) în masa cea largă a poporului*. Însă capitalul forței de muncă cuprinde în sine atât elementele *materiale*, cât și *ideale*, căci aceea forță a unui popor pedeoparte se manifestă în *promovarea comorilor spirituale*, precum sunt știința, arta, moralitatea și religiozitatea, pedealtă parte în *sporirea bunurilor materiale*, pe terenul economic, industrial și comercial. Statele civilizate se îngrijesc de prosperarea bunurilor materiale prin: *politica lor economică*, iar de cele ideale: prin înființarea și susținerea *institutilor de educațiune și de învățământ*. Amândouă aceste momente, îngrijirea și aug-

*) Substratul acestor expuneri sunt: *prelegerile lui Dr. Rein*, ținute la cursurile din Jena în 1909, completate cu adaosuri împrumutate din operele lui: „*Pädagogik in systematischer Darstellung*“ (1906), „*Pädagogik im Grundriss*“ (1908) și „*Encyklopädisches Handbuch der Pädagogik*“ (1902—1904).

mentarea bunurilor exterioare și a celor interioare, stau în legătura necesară unele cu altele. Însă atât istoria cât și experiența ne dovedește, că între acele două feluri de elemente nu există un raport de dependență deplină. Dacă omul n'ar fi altceva, decât numai un product al referințelor economice, atunci statele n'ar avea de a se îngriji de altă, decât numai de a crea și așeza condițiuni economice uniform de favorabile pentru toți cetățenii lor, și apoi atunci prin această întocmire ar fi asigurată odată pentru totdeauna și progresarea bunurilor ideale. Însă lucrul nu stă așa. În multe cazuri experiența a dovedit, că tocmai dela relațiunile economice favorabile au putut să provină cele mai grave pericole, cari au împiedecat progresarea normală a adevăratei culturi interioare a popoarelor. Deci se recere, ca tocmai elementele ideale ale vieții poporului să se împărtășească de îngrijire deosebită.

Întregul curs al dezvoltării istorice a omenimii, ne înfățișează un proces continuu și neîntrerupt al eliberării spiritului omenesc din cătușile bazei materiale, râvnire întetită spre independență succesivă tot mai mare a potențelor ideale de sub presiunea condițiunilor economice. Și apoi bine să ne însemnăm, că acest proces niciodată nu duce la eliberarea totală a elementelor ideale de către cele reale, însă conduce viața omenimii la o astfel de consolidare a potențelor morale și religioase, încât acestea vor ajunge de a avea influență hotărâtoare asupra dezvoltării relațiunilor economice. Guvernatorii statelor vor avea să se îngrijească cât mai mult, ca dezvoltarea bunurilor materiale ale popoarelor să stea și să progreseze totdeauna *în armonie și în echilibru* cu bunurile ideale, și încă așa încât acestea din urmă să ajungă de a avea influență hotărârea în viața acelor popoare. Perturbațiunile mai mici ori mai mari a echilibrului dintre potențele materiale și cele spirituale vor putea să producă foarte ușor decadența și chiar disolvarea statelor.

De aci reiese însemnătatea capitală a acelor așezăminte, cărora le este încredințată păstrarea, îngrijirea, propagarea și dezvoltarea bunurilor ideale, înțelegem: *școala și biserica*.

Știința pedagogiei și însemnătatea ei.

Precum *economia națională* ne dă sfaturi și ne conduce pe calea cea corectă, când e vorbă de organizarea și administrarea înțeleaptă a bunurilor materiale: tocmai așa *pedagogia* ne dă mână de ajutor și ne povățuește la îngrijirea și promovarea bunurilor ideale. Pedagogia vrea să arate cărmuitorilor popoarelor căi sigure pentru dezvoltarea morală, intelectuală și fizică corectă a generațiilor, cari formează viitorul statelor. Ea devine astfel o *știință normativă* și se poate zice, că este o parte din *politica internă*. Deaceea pedagogiei trebuie să i-se dea un rol conducător în viața culturală a stateilor moderne peste tot.

Deosebim: 1) *pedagogie sistematică* și 2) *pedagogie istorică*. Cea dintâiu se poate diviza: a) în *pedagogia practică* și b) *pedagogia teoretică*. Partea practică tratează: 1) despre *formele educațiunii*: educația familiară, cea din alumnate și cea școlară; 2) despre administrarea institutelor de cultivare. Partea teoretică cuprinde: 1) învățătura despre *scopul educațiunii*: teleologia pedagogică și 2) învățătura despre *mijloacele educațiunii*: *metodologia pedagogică*. Aceasta din urmă (metodologia) iarăși se poate împărți: 1) în *teoria învățământului*: *didactica* generală și specială și 2) *teoria conducerii*, care ne dă îndrumări relative la: guvernarea elevilor, la disciplină și la educația fizică: *odegetica*. Pedagogia „istorică“ este coordonată pedagogiei „sistematice“, pe când însă aceasta din urmă are în vedere stările actuale ale educațiunii, pe atunci cea dintâiu expune fazele de evoluție, prin cari a trecut educațiunea dela începutul civilizațiunii până a-

stăzi. Pedagogia istorică numai așa va putea avea valoare, dacă în toate cercetările sale se va întemeia pe *documente autentice*, precum sunt „*Monumenta Germaniae paedagogica*“, o colecție de documente foarte prețioasă ce apare în Berlin.

Ținta educațiunii.

În ceea ce privește *ținta (scopul final)* al educațiunii, *Dr. Rein* zice: „Dacă la determinarea țintei educațiunii am voi să ne orientăm numai după istoria pedagogiei, ușor am putea luneca pe căi rătăcite“. De ex. *Locke* (în „*Cugetări asupra educațiunii*“, 1693) cere, ca să educăm pe elev pentru viață, pentru lumea mare, așa încât el să știe trage „folos cât mai mult“ din cultura sa (*utilitarianism*). Dar atunci unde rămâne direcția ideală a sufletului omenesc? Și oare uneori nu e chiar necesitate imperioasă de a feri pe elev de influențele lumii? Ori poate să urmărim sfatul lui *Rousseau* (în „*Emil*“, 1762), care zice, că în mijlocul societății civilizate, să formăm din elev un „om natural“. În cazul acesta ar trebui să percurgem toate greutățile, peste cari a trecut omenimea începând dela starea sa primitivă până în ziua de astăzi. Adevărat, că *Pestalozzi* (în „*Oarele de seara ale unui sihastru*“, 1780) ne pune în vedere un „scop ideal“, anume: „desvoltarea armonică a tuturor puterilor inerente ale naturii omenesti“. Însă *Pestalozzi* nu ne spune, cari „sunt toate acele puteri“ și cum e de a se înțelege „armonia lor?“ Tot așa de vage și necorespunzătoare sunt „scopurile formale“ recomandate de pedagogii practici, ca de ex. „Educă pe elevul tău așa, încât să ajungă de a *fi independent* în cugetare și lucrare“; sau: „Educă-l așa, ca să devină capabil de a se educa el pe sine însuș“; sau: „Educă pe elev astfel, ca să devină mai bun, decât educătorul său“ șcl. O divertitate de ținte, dintre cari educă-

torii își pot alege după plac. Însă tocmai alegerea țintei celei mai potrivite este greutatea cea mai mare. Doară am putea să reușim mai bine, dacă am combina toate țintele, pe cari ni-le recomandă pedagogii diferitelor epoce și apoi din această combinație să scoatem ce e mai bun. Deci să împrumutăm de ex. dela *Locke* și *Basedow* direcția practică și utilitaristă, de a-l face pe elev capabil să se știe învârti în societate și să știe trage folos cât mai mare pentru sine, din toate împrejurările vieții; sau să împrumutăm dela *Rousseau* direcția spre tot ce este natural și nemăiestrit; sau să-ne alegem calea indicată de *Pestalozzi*, îndreptând dezvoltarea elevului spre „adevărata umanitate“; ori poate ar fi mai conștient de a urma principiul raționaliștilor, cari pun luminarea minții mai pre sus de toate șcl. Nici una din aceste maxime nu-ne satisface, căci toate sunt de *caracter formal*, pecând adevărata țintă a educației trecuie să fie de *natură obiectivă*, adică ea are să exprime o *determinare precisă a conținutului dezvoltării spirituale, produsă prin educațiunea întreagă*. Și trebuie să-ne însemnăm bine, că nu bunurile materiale, nu cunoștințele ca atari, nu acțiunile omenesti în sine posed valoarea cea mai mare, ci *valoarea absolută*, atât din punctul de vedere al fericirii individuale, cât și sociale, are mai pe sus de toate: *voința îndreptată în mod statornic spre calea moralității*. Prin urmare *etica relativistă*, care ține seamă numai de anumite interese, care e gata a negocia cu împrejurările întâmplătoare, nu poate determina adevărata țintă a educației, ci *numai etica absolută o poate face aceasta*. Această etică ne învață, că ținta supremă a educației are să fie: *firmitatea caracterului moral, adică: voința constantă și conștientă în ațuni conforme legilor vecinice ale moralei*. Iar această direcție a voinței va emana din *înțelegerea deplină a idealelor morale și din convingerea, că numai aceste ideale pot asigura atât fericirea individului singular, cât și a colectivităților sociale*. Etica lui *Herbart* ne pune în vedere, ca bază a moralității,

următoarele *cinci idei*: *ideea bunei voințe*¹⁾, *a dreptului*²⁾ *a echității*³⁾, *a libertății interioare*⁴⁾ și *a perfecțiunii*⁵⁾. Dacă aceste ideale în sufletul cutărui individ sunt întemeiate în mod conștient, dacă se străbat reciproc și dominează peste toate cugetele și faptele lui, atunci acelui individ i-se poate atribui cel mai înalt *calificativ etic*: *firmitatea caracterului moral*⁶⁾. În viața întregă a unei astfel de persoane înzestrată cu caracter moral *elementul logic (adevărul), cel estetic (frumosul) și cel etic (binele moral) vor stăpâni și vor triumfa asupra actelor mehanice ale sufletului și se va revela cel mai înalt grad al culturii omenești.*

(Va urmă).

Nr. 12/911—12.

Circular

cătră toate despărțămintele și toți membrii Reuniunii.

Iubite Doamnule Prezident!

Fraților învățători!

Frunzărind cu atențiune organele de publicitate, cu multă satisfaciune putem constată, că în anul curinte, dintre toate întreprinderile culturale, poate numai Asociațiunea Transilvană, cu adunarea ei iubilară, — la care au participat întreg corpul episcopesc, în frunte cu mitropolii ambelor biserici românești, marele aviator Vlaicu, cu pasărea lui cea măiastră, ce l-a arădicat la 700 m. în zbor, peste câmpul libertății plin de popor și toți aleșii neamului, — a produs mai multă mândrie și mângâiere poporului român din Ungaria.

¹⁾ Participarea desinteresată la fericirea și durerea altora.

²⁾ Culminează în postulatul de a evita discordia.

³⁾ Se referă la aplanarea justă a binelui și a răului.

⁴⁾ Însemnează consonanța între voință și judecată practică.

⁵⁾ Cere, ca voința să fie multilaterală, energică, concentrată și progresivă.

⁶⁾ Aceste 5 idei unite între sine constituiesc: *idealul personalității omului.*

Urmele ce le-a lăsat după sine imponenta noastră adun. generală, vor vesti pentru vece vrednicia dascălilor români din aceste timpuri istorice, iar rezultatele constatate și frumos apreciate de cei mai competenți bărbați ai societății, din care facem parte, vor asigura Reuniunii și membrilor ei un viitor mai bun, o soartă mai respectată și deamnă de un corp matur, capace de rezultate atât de impunătoare.

Cinste și recunoștință se cuvine voauă fraților, dela cel dintăiu până la cel din urmă, pentru aceste succese strălucite.

Dar să nu uitați, că precum ne ajunge acum cinstea, pe toți fără deosebire, întocmai așa ne-ar ajunge, iarăș pe toți și ocara de nesuccese.

Fraților !

Suntem organele unui și aceluiaș corp.

Acest corp va fi tare și respectat, numai până când organele lui vor desvoltă o muncă armonică și în conglăuire cu intențiunile sufletului care le unește și conduce, căruia fi revine datorința de a se îngrijii de întregitatea și sănătatea corpului.

O rănă cât de mică, fie isbucnită din internul corpului, ori primită din afară prin infilțiere, zgărietură sau sub oricare alta influință, nu numai împiedecă activitatea organului atacat, dar poate cangrenă întreg corpul, dacă nu căutăm să o vindecăm la timp. Durerea, ce o causează o asemenea vulnerare, organele mai îndepărtate nu o simțesc, o simte însă sufletul, care are datorința a face diagnoza răului și a întreprinde cu precauțtare, în caz de lipsă, chiar și cele mai radicale mijloace, întru stărpirea răului încă în germene, până nu s'a estins și asupra altor organe, eventual asupra întregului corp.

Iată pentru ce am aflat de bine a întreprinde mijloacele radicale din timpul mai nou și pentru ce ne-am simțit îndemnați a Vă atrage atențiunea asupra durerilor ce ni-s'au cauzat din partea organelor, a căror activitate

nu eră în conglăsuire cu intențiunile sufletului nostru, când în rapoartele și circularele noastre generale, pe lângă darea de seamă și prescrierea cercului de activitate, ne-am permis a face diagnoza relexor constatate: și a vă dă inviațiuni cu privire la modul de vindecare.

Procedura noastră sinceră, dar poate prea radicală, a produs o reacțiune, care a făcut preîngrijiri multora dintre membrii Reuniunii, efectul însă — după cum au constatat cei mai chemați bărbați din societatea noastră — a fost salutar, prezentându-ne lumii ca corp bine încheat, în starea cea mai perfectă și raportând cele mai perfecte și strălucite rezultate.

Aceasta împrejurare trebuie să ne îmbucure pe toți, chiar și pe aceia, cari au trebuit se îndure efectul curei noastre prea radicale, convingându-se, că am fost conduși de cea mai mare bunăvoință.

Alăt pentru trecut și acum să vedem pentru viitor.

Fraților!

Stăm în fața unor evenimente extraordinare:

Centenarul institutului preparandial.

Înăugurarea monumentului Teodor Ceonlea.

Restaurarea pe noul period de trei ani.

Toate aceste vor atrage la proxima adunare gener. în măsură și mai mare atențiunea lumii și a celor ce privesc cu ochi de »Argos« munca și toate mișcările noastre.

E pus în perspectivă un congres al tuturor învățătorilor din dieceză, o expoziție școlară etc. și nu ar fi bine, ca aceste momente extraordinare, să ne surprindă nepregăliți.

Fraților!

Ca odinioară poporul cel ales alui Dumnezeu — din robia Egiptului — aspirăm la o soarte mai bună și o stare mai respectată, după chemarea ce o avem și munca ce o prestăm. Canaanul dorințelor noastre trebuie însă eluptat și lupta ce o ducem și ceea ce ne așteaptă, nu este ușoară....

Cel ce ne-a trecut peste Marea roșie și ne-a câștigat tablele legii, nu mai este între noi, nu ne mai scoate apă din stâncă și mană din ceriu, prin cuvântările și povețele lui cele înțelepte, iar noi, de multeori răsfrățiți în urmarea slăbiciunilor noastre și a neajunsurilor ce întâmpinăm, stăm în fața eventualităților, răzimați numai pe puterile proprii.

Cu toate acestea, precumpenind pașii noștri, prin rezultatele de până aci și îndeosebi prin succesele strălucite dela ultima adunare generală, trecurăm Iordanul, dar stăm în fața Ierichonului, o altă greutate și mai mare.

În aceasta poziție fraților, bine și cu precauțiune să cumpenim trimbițele noastre, ca la ocaziunea dată, disarmonia lor să nu tradeze slăbiciunea, incapacitatea și nevrednicia noastră, dacă voim să trecem cu succes și cinstiți și peste aceasta probă, în drumul nostru către mult doritul pământ al făgăduinței.

Ținuta voastră deamă dela ultima noastră adunare generală, dragostea și încrederea de care ne-ați împărtășit, ne întăresc în credință, că Ve-ți da ascultare și acum povețelor noastre, spre a putea raporta în anul viitor o victorie și mai strălucită, prin carea să câștigam scopului și pe cei ce stau încă cu porțile închise în calea propășirii noastre, convingându-i despre bunele și curatele intențiuni ce le avem, că nu prin forță brută, ci prin forțe spirituale voim să cucerim îndreptățirea noastră, la aceea ce ne este dat de providință, nu în detrimentul, ci spre cinstea numelui lor și al nostru.

Toate acestea le vom putea ajunge fraților, numai prin acțiune solidară binecumpenită și bazată pe încredere și dragoste frățească. Numai uniți în cuget și simțiri, închegați într'un corp tare și impunător, vom putea pune în respect, pe cei ce caută a zădărnici nobilele noastre intențiuni, de a asigura învățătorilor o soarte mai tihnită, o poziție mai respectată și posibilitatea de a raporta rezultate tot mai îmbucurătoare.

În scopul acesta aflăm de bine, a Vă comunica în cele ce urmează, proiectul planului de acțiune comună pe anul 1911/12 și anume:

1. Cu privire la ținerea conferințelor, vom urmări uzul de până aici, bazat pe dispozițiunile statutelor și regulamentelor în vigoare. La acest punct ținem se accentuăm și de astădată: Conferința să fie convocată la vreme. Pe lângă membrii ordinari, fondatori și ajutatori să fie avizați și invitați: prezidiul central; protopopul inspector școlar; oficiul parohial, preoții, comitetul parohial, eventual alte corporațiuni și frunțași, din comuna în care se ține conferința, despre cari știm, că se interesează și pot face servicii bune cauzei școlare. Conferinței să-i premeargă — necondiționat — chemarea Duhului sfânt: ba ar fi foarte de recomandat, ca la fiecare ocaziune, să ne aducem aminte și de răposații noștri colegi și binefăcatori, prin celebrarea unui părăstas, unde li-s'ar deschide învățătorilor ocaziunea de a aprecia faptele acelora în public, prin câte o cuvântare, menită și pentru a ne deprinde cu oratoria.

2. După serviciul divin, primul lucru să ne fie vizitarea școlii și ascultarea prelegerii ordinare; nu pentru a critică munca învățătorului, ci pentru ai arădica vaza și autoritatea. De acea prezidentul, ori alt membru îndemânatic, designat de el, va căută se aprecieze cele constatate într'o cuvântare adresândă cătră școlari și părinți, în care arătând avantajele învățăturii, să-i îndemne a spriginl munca învățătorului. — Numai după aceste vom trece la deschiderea conferinței, bineventarea oaspeților, pertractarea și deliberarea afacerilor conform programei.

3. Privitor la circularul general accentuăm, că acela, ca act sosit dela superioritate, nu poate formă obiect de discuțiune în conferințe. Dispușețiunile cuprinse, să le executăm — punct de punct — cu cea mai mare promptitudine, pentrucă numai așa asigurăm bunul mers al afacerilor, în interesul cauzei pe care o servim.

5 Ca afaceri emanate dela adunarea generală, vom suscepe în programa de muncă anuală și vom spune a prețierii membrilor în conferințe, vederile cuprinse în disertațiunile:

„Disciplina școlară“ de Dimitriu Boariu.

„Insemnătatea jocurilor de copii.“ de Ioan Caba.

„Liga de temperanță între școlari“ de Ioan Belle.

Disertațiunile vor fi publicate în organul Reuniunii.

Ștudiarea lor o încredințăm comisiunilor literare încă în prima conferință. Vederile comisiunei, pe baza rapoartelor intrate, le supunem apreiției membrilor în conferința a doua, iar conclusele luate le comunicăm prezidiului central.

„Regulamentul consistorial pentru cenzurarea manualelor școlare“, tot din încredințarea adun. generale, încă va fi obiect de preocupățiune în anul curinte. Acest regulament va fi pus la dispoziția despărțămintelor sau în broșuri speciale sau în organul Reuniunii. Conferințele de toamna vor îngrijii, ca studiarea să se încredințeze unui membru, care se vină cu raport la a doua conferință, când se va pune în desbatere și se va delibera meritorial, iar rezultatul se va comunica prezidiului central.

„Planul de învățământ“, pentru elaborarea căruia am luat angajament din adun. generali trecute, încă să-ne preocupe serios, cu toate că în anul curinte s'a pus în aplicare un nou plan de învățământ; pentru că intențiunea angajamentului luat de noi este: a putea prezenta — la timpul său — măritului congres spre încuviințare, un proiect de plan mai real, compus de învățători, cari, cunoscând împrejurările, sunt mai competenți în chestie de asemenea natură. Pentru anul curinte e pusă în lucrare partea privitoare la „Geografie“. Se nu întrelase deci nici un despărțământ a se ocupa și de aceasta chestiune, încredințându-o celor mai chemați membri din sânul lor, spre a putea pune în discuțiune în conferința a doua, un proiect bine chibzuit și în aceasta materie.

5. Prelegeri practice și disertațiuni, avem speranță că se vor prezenta, lîntea și cell și în anul curinte. Conziderând împrejurările extraordinare dela proxima adun. generală, avem datorința a ne înguij de timpuriu de aprofundarea lor, spre putea alege din cele bune, pe cele mai

chemate să ne facă cinste în programa adun. generale, de aceea credem de bine a cere, ca disertațiunile destinate acestui scop, să ni-se trimită fără întârzieze și cu apreciere bine motivată.

6. Una dintre cele mai umbroase laturi a Reuniunii noastre a fost întotdeauna chestiunea încassării restanțelor. Aceasta ne-a cauzat până aci cele mai multe supărări. Cassarul general dl Iuliu Groșorean, este autorizat a provoca în scris pe fiecare restanțier, iar față de cei ce nu ar satisface încă în decursul acestui an școlar, să se folosească de cele mai radicale mijloace legali. Sperăm, că nu se vor află între noi și de aceia, cari se ne silească a aranja afacerile Reuniunii cu ajutor străin. — În cât privește taxele curente, cassarii despărțămintelor, în sensul dispozițiunii §-lui 23, alineatul 3 din statutele Reuniunii, să-și țină de datorința a purta evidența exactă și a nu lăsa, să se adune restanțe după un an pe altul. Suntem tari în credința, ba avem chiar experințe, că unde cassarii despărțămintelor știu face chestiune de ambițiune din aceasta datorința a lor, acolo nu sunt restanțe.

7. Asemenea greutateți am întimpinat în trecut și în ceea ce privește biblioteca Reuniunii. Nici când n'am putut prezenta adun. generale raport exact, pentrucă bibliotecarii despărțămintelor, la compunerea rapoartelor, n'au ținut cont de starea din anul trecut și nu ne-au comunicat cauza din care a scăzut ori crescut numărul cărților, iar valoarea lor n'au susceput-o în registre, cu toate conclusele adunării generale și ordinațiunile prezidiali. Să facem lumină perfectă și'n aceasta chestiune. Fiecare despărțământ să facă dispoziții de urgență, ca registrul cărților aflătoare în bibliotecă să se comunice în duplicat, de loc după prima conferința, prezidiului central și încât starea actuală nu corespunde cu cea arătată de noi în raportul general, prezentat adun. generale și publicat în organul Reuniunii, să se arete de unde provine diferența. Iar de aici încolo prezidenții despărțămintelor să țină evidența exactă și să ne avizeze după fiecare conferința despre do-

națiunile făcute bibliotecii, eventual despre scoaterea din registru — cu consensul conferinței — a vreunui op devenit infolosibil și fără valoare.

8. Unul dintre cele mai invidiate mijloace, de cari dispunem întru promovarea scopurilor Reuniunii, este organul oficios »Reuniunea învățătorilor«, căruia avem să-i mulțămim în mare parte starea autoritativă și rezultatele ce ne-au făcut atâta cinste la ultima adunare generală. Se poate că va fi avut și acesta, ca și toate lucrurile din lume, și părți umbroase, nu va fi satisfăcut întru toate așteptărilor noastre, aceasta împrejurare să o atribuim însă greutăților împreunate cu începutul și neîndestulitorului nostru interes. Să căutăm deci a-i oferi cu toții serviciile noastre și ca abonenți plătitori mai regulat și ca colaboratori mai diligenți și atunci vom fi mai zornici în propășire și mai mândri în succese. Și apoi să nu fim prea pretenzivi, să nu așteptăm dela organ și dela cei ce fac servii gratuite cu redactarea și administrarea lui — imposibilități! Sperăm că vom fi înțeleși și sprijiniți în viitor de toți membrii Reuniunii, cu mai multă bunăvoință, pentru că numai așa vom putea satisface tuturor așteptărilor.

9. Între chestiunile de rară importanță pentru cari am luat angajament moral, ocupă loc de frunte și »*Monografia școalelor noastre*«. Mulți dintre membrii Reuniunii șau și achitat cu cinste față de aceasta îndatorire, încă din anii trecuți. Presidiul încă a făcut tot posibilul întru promovarea afacerii, împărțind — la timpul său — coale tipărite cu întrebări anumite. În anul curinte am publicat acele întrebări, pe lângă un nou apel, în Nr. 8 al organului Reuniunii. Membrul de comitet Dl. Petru Vancu, a primit asupra sa colosala sarcină de a arangia întreg materialul și al amplifica cu date din diferite archive.

Cei ce n'au satisfăcut până acum, să grăbească, pentru că ar fi o necinste pentru dânsii, dacă școala lor ar lipsi din aceasta lucrare.

10. Cel mai bun pretin al școalei și al învățătorului este poporul. Despre aceasta ne-am putut convinge fraților

învățători cu ocasiunea fiecărei adunări generale, când cu mic cu mare; toți au sărit întru întîmpinarea noastră; am putut să ne convingem și cu ocaziunea introducerii noilor legi școlare, când din îndemn propriu s'a declarat — cu multă însuflețire — pe lângă susținerea școalelor, chiar cu jertfe cari nu stau în raport cu starea lui și poate ar da și ar fi dat și mai mult pentru îmbunătățirea existenței noastre, dacă i-s'ar fi cerut și dacă ar depinde numai dela voia lui.

Multă recunoștință îi datorim poporului pentru aceasta simpatie, de aceea vom pune în serviciul culturii lui toate puterile noastre, trupești și sufletești, în și afară de școală și vom folosi toate mijloacele morale și ocaziunile binevenite pentru a ne arăta demni de încrederea lui și de jertfele ce le aduce pentru susținerea școalei, cu scop de ai potența însuflețirea pentru cauza școalei a cărei reprezentanți suntem.

Cu ocaziunea conferințelor să nu uităm ai da toată atențiunea, înrolând pe cât mai mulți din sânul său ca membrii ajutători și fondatori în legăturile Reuniunii, ca astfel cu concursul lor să vedem cât mai îngraba întrupat idealul împreună lucrării noastre: promovarea noastră și prin noi promovarea neamului românesc din Ungaria, prin cultură, bazată pe morala creștinească, la o stare mai bună și mai fericită.

12. *Cursurile pentru analfabeți*, introduse deja de noi, ar fi un puternic mijloc și o binevenită ocaziune de recunoștință, prin care am putea face cele mai reale servicii întru promovarea intereselor poporului în aceste timpuri. După informațiunile ce le avem învățătorii altor neamuri din patrie, vor pune deosebit pond pe aceste cursuri în lungile seri de iarnă din anul curinte. Să căutăm a arăta că și noi știm să ne facem datorința și că întreprinderea noastră nu a fost foc de pae, care s'a stins așa de grab, ci a fost greutatea începutului, care numai în anul acesta va începe a arăta roadele sale binecuvântate.

Învățătorii cari vor introduce asemenea curs în școala lor, sunt rugați să ne avizeze și despre început și despre rezultat.

Ne-ar plăcea și am fi foarte mândrii, dacă ni-s'ar da ocasiunea, să putem înregistra în raportul nostru către adunarea generală — cu numele și cu numărul celor ce au învățat a ceti și scrie — pe cât mai mulți. Ne-ar face deosebită cinste.

Între învățătorii cari vor produce mai frumoase rezultate, vom decerne premiul ce ne stă la dispoziție și cari vor mai intra spre acest scop.

13. Asociațiunea Transilvană pentru cultura poporului român a inițiat o colecție pentru arădicarea busturilor lui Barițiu și Eminescu în Sibiiu. Reuniunea noastră a votat spre scopul acesta o sumă de 20 cor., pe care ni-se impune datorința a o mări prin colecția întreprinzândă în conferințele despărțămintelor.

14. Cu anul acesta să încheie periodul pentru care am dat încredințarea noastră celor ce stau la conducere. Atragem atențiueea încă de pe acum asupra acestui fapt, pentru a se lua dispoziții și a se face preîngrijiri, ca în conferința de primăvară să se poată face restaurarea despărțământului pe noul period de trei ani 1912—1915.

15. În sfârșit, știind că ordinea este mama tuturor lucrurilor bune, să căutăm ai da cuvenită importanță în toate lucrările noastre. Despre ședințele conferințelor să luăm protocol amănunțit, din care să se vadă evident toată activitatea, tot ce s'a întâmplat. Un exemplar din protocol să se trimită numai decât prezidiului central, pentru afacere competentă. Să se facă raport oficiului protopopesc, conform dispozițiunii §-lui 23 din statute și ar fi foarte consult dacă — prin membrii mai versați în arta scrisului — s'ar face rapoarte publice și în organele de publicitate — organul Reuniunii necondiționat — pentru a ținea în curență și publicul cu mișcările culturale ce le producem.

Să ținem evidență esactă despre membrii despărțămintelor, despre absenții, pe cari să le tractăm cu deosebită bună voință, și numai în cazurile când iese la iveală reaua voință să denegăm scuzele pentru neparticipare.

Să nu se uite, că prezidiul central încă are necesitate de lista membrilor la purtarea evidenței și expedarea organului, de aceea încă în prima conferință se va rectifica și astfel îndreptată cu numirea legală a comunei și a postei ultime, se va trimite un exemplar și în centru. Ni-ar plăcea să aflăm din listă și aceea, *cari membrii au și cari nu au diplomă*, de aceea rugăm ca la constatarea presinților se întrebați pe fiecare special și în aceasta privință și se notați în listă.

Aceste toate Vă rugăm să le luați la cunoștință prin cetirea circulariului în conferință, ca se cunoască — și să se acomodeze — fiecare membru principiilor ce trebuie să le urmăm în munca noastră solidară.

Fraților!

Să ținem cu sfințenie la acest așezământ, ce ne unește întrun corp tare și respectat; să ne strângem cu însuflețire în jurul steagului, ce ne-a purtat până acum din învingere în învingere; să aparăm cu jaluzie de mulți admirată și de mulți învidiată noastră Reuniune, de tot ce ar putea se o necinstească în fața lumii; se jertfim chiar interesele noastre pentru cinstea ei; căci numai așa ne putem mândri și învrednici de cinstea ce am câștigat-o prin trânsa, numai prin ea ne putem arădica la locul ce ne compete în societate de după frumoasa noastră încredințare.

În aceasta speranță am rămas

Arad, la 14/27 Octomvrie 1911.

Ai voștrii frați:

Iosif Moldovan
prezident.

Dimitrie Popovicu
secretar general.

INFORMAȚIUNI.

Conferința de toamnă a învățătorilor din protopopiatul Aradului s'a ținut în frunțașă comună Bătania, Marți în 25 Oct. (7 Nov.) în absența prezidentului *Ioan Vancu*, sub conducerea secretarului *Georgiu Popoviciu* ales prezident adhoc, încredințată fiind facerea protocolului tinărului învățător *Mihaiu Nicoară* din Bătania. Chemarea Duhului Sfânt s'a celebrat cu deosebită solemnitate de vrednicul paroh *Simeon Cornea*, participând toți învățătorii tractului și frunțașii comunei. Stranele au fost conduse de tinerii învățători din Cenadul Unguresc Ign. Raica și Efrem Brindea, cari cu frumoasele și puternicele lor voci, au pus în admirație pe auditori. Dela frumos instalata biserică au mers toți la școală, care, ca zidire nu prea corespunde cerințelor timpului, dar prelegerea din socoată, (cele patru operațiuni cu numărul 4 în clasa primă) ținută de noul învățător al acestei comune dl *Mihaiu Nicoară*, a dovedit, că spiritul este modern în trânsa, dupăcum a constatat în cuvântul său de apreciere și prezidentul conferinței dl *Georgiu Popoviciu*, fost învățător al acestei școale. Din cele petrecute remarcăm: prelegerea foarte interesantă a dlui profesor *Dr. Avram Sădean*, care o oară și jumătate, cu creta în mână a arătat învățătorilor pe tabla școalei caracteristicile limbei române. Foarte instructivă a fost și discușiunea provocată în jurul celor predate de dl disertant, deși impaciența unora, în urmarea timpului înaintat, a provocat mici neînțelegeri între membrii. Sfârșitul însă a dovedit că: „In foc se lămurește aurul“. Prelegerile oficioase, prezentate în cursul conferinței de învățătorii *Muciu Popescu* din Sâmbăteni și *Uroș Pinte* din Șeitin, sau încredințat prezidiului spre studiere, cu scop de a-le suscepe în programa conferinței proxime. S'a cetit și ascultat cu multă atențiune binevoitoarele povești din circularul prezidiului central, luându-se diferite dispoziții pentru executarea concluzelor ad. generale. S'a încassat o sumă foarte însemnată (cam 150 cor.) în taxe și abonamente, și s'a colectat o sumă frumoasă și pentru monumentele lui *Eminescu* și *Barișiu*. După conferință învățătorii sau prezentat în corpore la parohul locului, spre a-i aduce mulțăminta cuvenită pentru frumoasa misă celebrată în sfânta biserică și pentru interesul arătat în tot decursul conferinței, la care a azistat dela început până la sfârșit; iar la 2 ore p. m. sau întrunit cu

toții la un prânz comun în localul casinei din loc, unde au petrecut tot timpul până la plecarea trenurilor, în animate conversațiuni, după cari, fiind petrecuți la gară de dl paroh Simeon Cornea și învățătorul locului Mihaiu Nicoară, plecând spre casă cu trenurile dinspre Arad și Nădlac, întâlnite în gara Bătăniei la ora 5¹/₂, sau despărțit ca adevărați frați, cu dorul de a se revedea sănătoși la primăvară, în conferința ce se va ține în școala învățătorului Iosif Moldovan din Arad centru.

Demn de amintire aflăm și actul provocat la propunerea dlui paroh Simeon Cornea, întru întreprinderea pașilor de a alege deputați congresuali și dintre învățători. Învățătorii au luat cu însuflețire la cunoștință vestea adusă de dl Cornea, că preoțimea privește cu mândrie la roadele muncii învățătorilor organizați în Reuniune și că dorința multora dintre colegii dsale, cu care a consultat afacerea în timpul mai recent, este, ca învățătorii să fie reprezentați alături de preoții în toate corporațiunile bisericesti. În urmarea acestora prezenți întruniți într'o conferință intimă, înainte de plecarea la gară, la propunerea însuflețitului învățător Nicolau Cristea din Mândruloc au candidat unanim ca deputat congresual pentru tractul Arad pe prezidentul Reuniunii învățătorilor. Iosif Moldovan, chemat să se pronunțe și-a exprimat bucuria, văzând că învățătorii prin activitatea lor au câștigat simpatia multora dintre frunțașii neamului preoți și mireni. Candidarea, crede însă că ar fi conștient să se facă cu consenzul tuturor preoților și a altor frunțași din tract, spre care scop să fie rugat dl Simeon Cornea ca propunător a face pașii de lipsă. În cât privește persoana dsale este de credința, că fiind unul dintre cei mai expuși în urmarea pășirii din trecut, în interesul cauzei ar fi mai conștient să se candideze altul dintre învățători. Presinții îl aclamă însă cu însuflețire, rugându-l, se primească și se conducă flamura ce-i-o încredințează spre binele bisericii și arădicarea dascălilor, luând cu toții angajamentul de a stărua la frunțașii și poporul din comunele tractului pentru izbânda candidatului lor. Conducerea afacerii a primit-o asupra lor dnii Simion Cornea și Nicolau Cristea.

Dupăcum suntem informați, în protopopiatul Șiriei sa candidat cu asemenea însuflețire distinsul învățător *Iuliu Groșorean*. Sperăm că vom întruni consimțământul tuturor factorilor, pentru că intrarea învățătorilor la locul ce le compete în corporațiunile bisericesti numai așa ar avea însemnătate și importanță.

Promoție. Harnicul profesor dela preparandia ort. română din Arad, dl Avram Sădean, unul dintre cei mai activi membri ai Reuniunii noastre învățătoarești, în 21 oct. a. c. a fost promovat la univerezitatea din Kolozsvár (Cluj) „*doctor cum laude*“ în științele filozofice. Felicitările noastre sincere!

† **Ioan Efticiu** harnicul învățător din frunțașă comuna Pecica, unul dintre frunțașii învățătorimii noastre, fost prezident al desp. protopopesc Arad, care după un serviciu de peste 30 de ani și-a petrecut viața în retragere în jurul familiei ginerelei său Kripp, notar public în Pecica, în 3 nov. a. c., a trecut la cele eterne în etate de 75 ani. Deplângem și noi cu întristata familie moartea acestui vrednic învățător. Fie-i fărâna ușoară și memoria vecinică!

Conferințele de toamnă s'au ținut în următoarea ordine:

In 30 oct.	despărțământul	protopop.	Radna	în comuna	Gioroc.
In 7 nov.	„	„	Șiria	în	Pancota.
In 9	„	„	Chișineu	„	Socodor.
In 13	„	„	Buteni	„	Bârșa.
In 17	„	„	Hălmăgiu	„	Ciuciu.

Rapoarte speciale încă n'am primit.

Taxă: Patriciu Covaciu, Grigoriu Roșu, Pavel Leu, Nicolae Păsula, Petru Toma, Teodor Mangu, Corneliu Crețu, Ana Ignuța, Erzilia Cadariu, Ioan Funar, Ioan Mladin, Petru Balint, Dimitrie Olar, Ioan Crainic, George Muntean, Petru Vanc, Ioan Bogdan, Iuliana Nastici, Stefan Fericean, Constantin Floruț, Petru Russu, Petru Colțău, Nicolae Alexa, Elena Roja, Ignatie Raica, Stefan Ponta Vichentie Guleș, Ioan Gebeleş, George Popovicu, Dr. Avram Sădean, câte 2 cor., Petru Hereț și Teodor Miscoi, câte 4 cor., Ioan Marta 10 cor., Liviu Pap, Ioan Hălmăjan și Aurelia Hălmăjan, câte 6 cor., Ioan Ardelean 1:50, Dr. Iulian Chicin. 20 cor.

Organ: Patriciu Covaciu, Grigoriu Roșu, Pavel Leu, Constantin Floruț, Petru Rossu, Ignatie Raica, Stefan Ponta, Petru Colțău, Mihai Nicoară, Uroș Pinteș, Vichentie Guleș, Ana Sebeșan, Maria Precupaș, Dr. Avram Sădean, Nicolae Păsulă, Petru Toma, Teodor Mangu, Corneliu Crețu, Ana Ignuța, Erzilia Cadariu, Ioan Bogdan, Ioan Funar, Ioan Mladin, Petru Balint, Dimitrie Olar, Ioan Crainic, George Muntean, Iuliana Nastici, Alesandru Terebenți, Stefan Fericean, câte 5 cor., Teodor Miscoi, Teodor Lazar și Dimitrie Simea, câte 10 cor., Ioan Hălmăjan și Liviu Pap, câte 15 cor., Ioan Marta 25 cor., Petru Hereț 7 cor. 50 filerii, Savu Bugar 20 cor., Ioan Ardelean 2:50 cor., Uroș Totorean 10 cor.

Pentru diplomă: Nic. Alexa, Ign. Raica și St. Ponta câte 2 cor.

Încunoștințare. Cassarul Reuniunii este însărcinat a provoca personal pe toți restanțierii. În avisele trimise se cuprind și restanțele de taxă și cele de abonament.